

Andrzej KACZMAREK

Technologia informacyjna w samokształceniu językowym

Pośród wielu kierunków rozwoju w nauczaniu języków obcych dwie tendencje zasługują na szczególną uwagę.

Pierwsza z nich to coraz powszechniejsze używanie środków technicznych w procesach kształcenia. Od rewolucji Gutenberga rozwój technicznych środków przekazu doprowadził nas do rewolucji informatycznej. Możliwość kontaktu z językiem obcym nie jest już ograniczona do nauczyciela i podręcznika. Język obcy staje się powszechnie dostępny przez książki i prasę, radio, telewizję (głównie satelitarną), nagrania audio i wideo, programy komputerowe oraz dynamicznie rozwijający się Internet. Najnowsze podręczniki do nauki języka oprócz standardowego kompletu książek i kaset magnetofonowych proponują także płyty kompaktowe, kasyety wideo, CD-ROM oraz rozszerzenie w postaci interaktywnej witryny internetowej. Badanie wpływu i efektywności uczenia się z wykorzystaniem technologii informacyjnej (TI) doprowadziło do powstania swoistych specjalizacji w ramach glottodydaktyki. Coraz częściej w literaturze światowej można spotkać takie określenia kierunków badań, jak CALL (Computer Assisted Language Learning), ALAO (Apprentissage des Langues Assisté par Ordinateur), AL & SIC (Apprentissage des Langues et Systèmes d'Information et de Communication), czy też inne określenia wskazujące na rosnące znaczenie technologii w nowoczesnym nauczaniu języków.

Druga tendencja wiąże się z przejściem od filozofii nauczania do filozofii uczenia się. Różne kierunki w psychologii, pedagogice, a także przemiany cywilizacyjne spowodowały, że spojrzano na ucznia w sposób bardziej humanistyczny, znalazł się on w centrum procesu kształcenia. W procesie tym dostrzeżono fundamentalną rolę czynników określających zdolność ucznia do uczenia się, takich jak: motywacja, przekonania, czynniki afektywne, czynniki kulturowe, procesy poznawcze, czy też strategie uczenia się. Najbardziej popularne dziś podejścia w nauczaniu języków, podejście komunikacyjne i podejście kognitywne, uznają centralną i podmiotową rolę ucznia oraz proponują praktyki nauczania zorientowane właśnie na jego osobę. Dużą wagę zyskała autonomia uczącego się, dająca mu możliwość samokształcenia, tak dzisiaj cenionej.

Obie te tendencje wyraźnie zmieniają w ostatnich latach charakter procesów dydaktycznych. Co więcej, często wskazuje się na ich współzależność. Interesuje nas wzajemny związek tych dynamicznych przemian. Czy i w jaki sposób technologia informacyjna wspomaga samokształcenie językowe? A także w jakim stopniu poziom

autonomii w uczeniu się języka obcego determinuje sposób wykorzystania technologii informacyjnej?

Zagadnienia te stały się celem obserwacji i badań ankietowych, przeprowadzonych w trzech Nauczycielskich Kolegiach Języka Francuskiego (Wałbrzych, Warszawa i Zielona Góra), w których istnieją pracownie komputerowe. Dotyczą one studentów (a w zasadzie, w przeważającej mierze, studentek) trzeciego roku i obejmują w sumie 48 osób. Pozwoliły one poznać, jak studenci NKJF, a więc także przyszli nauczyciele, posługują się nowymi technologiami. Zbadano także techniki uczenia się, jakimi się posługiwali, oraz poziom autonomii, jaki udało im się osiągnąć. Na tej podstawie można określić, w jakich relacjach pozostaje samokształcenie językowe i sposób korzystania z technologii informacyjnej.

Kontakty z technologią informacyjną

Ponad połowa ankietowanych studentów posiada komputer w domu. W rezultacie częściej jest on używany poza uczelnią niż w pracowni komputerowej.

Studenci uczą się technik informatycznych przede wszystkim samodzielnie, w drugiej kolejności od kolegów i koleżanek, a w zasadzie najmniej za pośrednictwem nauczyciela.

Komputer wykorzystywany jest głównie do redagowania tekstów. Zdecydowana większość studentek III roku sama opracowuje na komputerze tekst pracy dyplomowej. Opanowały one podstawowe umiejętności organizowania informacji w komputerze i uznają je za pomocne dla swojej pracy.

Większość często przegląda strony internetowe www, także w poszukiwaniu materiałów do pracy dyplomowej. Umieją te materiały kopiować i wykorzystywać. Jednakże słaba jest znajomość bardziej zaawansowanych technik wyszukiwania informacji.

Mniej więcej połowa z nich korzysta z poczty elektronicznej i wysyła SMS-y do sieci telefonii komórkowej.

Często przeglądane są francuskojęzyczne strony internetowe. Różnorodność eksplorowanych dziedzin jest tak duża, że trudno mówić o jakichś wyraźnych ukierunkowaniach. Generalnie stwierdzić możemy, iż powszechniej szukane są informacje z szeroko rozumianej cywilizacji niż materiały służące do bezpośredniej nauki języka.

Okolo 1/3 studentek używa poczty elektronicznej do prowadzenia korespondencji w języku francuskim. Prawie nikt nie korzysta z francuskich kanałów IRC, czy też grup dyskusyjnych.

Większość korzystała z CD-ROM-ów w języku francuskim, głównie słowników i encyklopedii, rzadko z metod do nauki języka. Widoczne jest jednakże, że CD-ROM-y cieszą się dużo mniejszą popularnością niż Internet.

Ocena wkładu TI do nauki języka

Entuzjazm dotyczący zastosowania komputerów w uczeniu się języka jest umiarkowany. Tylko okolo 1/3 ankietowanych jest przekonana, że stosowanie komputerów faktycznie stanowi dla nich istotną pomoc językową. Nieco więcej jest osób przekonanych, że stosowanie TI rozwija samodzielność w uczeniu się. Podobnie jest z emocjonalną oceną

nauki z komputerem. Zaledwie połowa ankietowanych przyznaje, że lubi uczyć się za pomocą komputera.

Tak umiarkowane poparcie dla komputeryzacji uczenia się może wywołać pewne zdziwienie, zwłaszcza jeżeli porówna się je z entuzjazmem przebijającym z wielu publikacji propagujących wprowadzanie komputerów do procesu kształcenia. Okazuje się, że osiąganie postępu w nauczaniu/uczeniu się języków obcych rzadko kiedy wynika z zastosowania prostych rozwiązań (Kaczmarek, 1998). Sukces, lub jego brak, jest uzależniony od wielu czynników. W przypadku naszego pola zainteresowań należy zwrócić szczególną uwagę na samą technologię informacyjną (urządzenia, usługi, oprogramowanie, dostęp do materiałów, treści), sposób wykorzystania TI dla potrzeb pedagogicznych (organizacja procesu kształcenia, cele, zadania, techniki pracy itp.), oraz na ucznia (motywacje, potrzeby, cechy osobiste, style poznawcze i uczenia się, umiejętności, wiedza itd.). Wszystkie te czynniki w istotny sposób wpływają na efektywność zastosowania TI w uczeniu się.

Ocena umiejętności samokształcenia

W instytucjonalnych warunkach kształcenia zorganizowanego, jakie są tworzone w kolegiach językowych, nie mamy do czynienia z faktycznym samokształceniem językowym. Jednakże warunki te pozostawiają sporo miejsca na własną inicjatywę studentów. Jeżeli czują się odpowiedzialni za swoją naukę, mogą podejmować wiele autonomicznych działań, między innymi korzystając z pracowni komputerowej.

Autonomia uczącego się oznacza chęć i zdolność do niezależnego działania społecznie odpowiedzialnej osoby, do wzięcia odpowiedzialności za swój proces uczenia się, mający zaspokoić własne potrzeby (Trim 1990:76, Holec 1979:3). W naszym rozumieniu autonomia jest terminem, który opisuje kompetencję, czyli potencjalną zdolność do kierowania swoim własnym procesem uczenia się.

Zdajemy sobie sprawę, że trudno mierzyć tak zdefiniowaną kompetencję. Mało jest jeszcze opracowań proponujących narzędzia do jej pomiaru. W naszych badaniach autonomia uczących się została zmierzona za pomocą 20 pytań dotyczących różnych aspektów procesu uczenia się. Dotyczyły one między innymi umiejętności planowania, dobierania metod i treści, samokontroli i samooceny, współpracy z innymi.

Badani studenci, kończący w zasadzie trzyletni okres kształcenia, oceniają dość dobrze swoje umiejętności samodzielnego uczenia się. W skali punktowej od 0 do 4 średnia ocen tych umiejętności wynosi w przybliżeniu 3. Około 75% osób potwierdza swoje przygotowanie do samodzielnej nauki, niekontrolowanej przez nauczyciela.

Wpływ TI na osiągnięcie autonomii przez uczących się

W naszych badaniach nie stwierdzamy bezpośredniej zależności pomiędzy sprawnością i częstotliwością posługiwania się TI a poziomem osiągniętej autonomii. Na tej podstawie nie możemy więc wnioskować, że sam kontakt z nowoczesną technologią automatycznie przyczyni się do rozwoju umiejętności uczenia się.

Osiągnięcie autonomii wiąże się z pełniejszą kontrolą, czyli także świadomością, własnych działań. Dochodzi się do niej poprzez refleksję nad przebiegiem swojej nauki. Jeżeli nawet nie dostrzegamy związku pomiędzy sprawnością w posługiwaniu się nowo-

czesną technologią a zachodzeniem procesu samokształcenia językowego, to dostrzegamy jednakże pewne zależności związane ze świadomością wyników pracy z komputerem.

Otóż stwierdziliśmy, że pozytywna ocena przydatności komputera do nauki języka wcale nie jest wprost proporcjonalna do częstotliwości korzystania z francuskojęzycznych multimediów. Tak więc nie sama ilość kontaktów z komputerem jest tu decydująca. Czynnikiem w większym stopniu decydującym jest poziom osiągniętej autonomii. Osoby o niskim poziomie autonomii uznają, że komputery są im mało przydatne. Natomiast osoby o wysokim poziomie autonomii częściej przyznają, że korzystanie z komputera pomaga im w nauce języka. Podobnie przedstawia się sprawa z uznaniem, że stosowanie komputerów rozwija umiejętność samodzielnego uczenia się. Osoby o niskim poziomie autonomii na ogół nie są co do tego przekonane, a osoby o wysokim poziomie autonomii są bardziej skłonne uznać taką zależność.

Poza tym osoby bardziej autonomiczne w większym stopniu uczą się samodzielnie technik informatycznych, są mniej zależne od nauczyciela. Wykazują także bardziej aktywny stosunek do korzystania z technologii. Częściej kopiuje informacje z Internetu oraz częściej przesyłają przez niego wiadomości. Osoby te są bardziej świadome wpływu używanych technologii na sposób operowania językiem obcym. Są bardziej skłonne przyznać, że używanie komputerów zmienia ich techniki pisanie. Natomiast osoby o nieco niższych umiejętnościach uczenia się takich zmian nie zauważają.

Z kolei na pytanie o to, czy lubią uczyć się z pomocą technik komputerowych, otrzymaliśmy odpowiedzi bardzo zróżnicowane. Nie można nawet powiedzieć, że osoby o wyższym poziomie autonomii w zdecydowany sposób okazują większe zamiłowanie w stosunku do tych technik. Tak więc osoby nastawione na samokształcenie językowe niekoniecznie muszą się skłaniać ku nowym technologiom. Dla wielu z nich techniki te nie są atrakcyjne. Oznacza to, że nie można traktować TI jako uniwersalnego środka na rozwijanie umiejętności uczenia się języka.

TI a wspomaganie samokształcenia językowego

Postęp techniczny z całą pewnością wywiera wpływ na przemiany w nauczaniu/uczeniu się języków obcych. Niebezpieczne jest jednak pokładanie zbyt dużej ufności w magiczną moc techniki, która miałaby w sposób prosty, łatwy i przyjemny wkładać wiedzę do głów uczniów (warto przypomnieć chociażby fenomen laboratoriów językowych metody audio-oralnej). W kontekście edukacyjnym zamiast popularnego dziś terminu „społeczeństwo informacyjne” (information society) proponuje się termin „społeczeństwo wiedzy” (knowledge society) (Rüschhoff, 1999). Przecież tym, o co chodzi w edukacji, nie jest informacja, lecz wiedza, czyli informacja przyswojona, ustrukturyzowana w głowie ucznia, który potrafi zrobić z niej użytek. Osiągnięcia w przetwarzaniu informacji stanowią niewątpliwie powód do chluby dla techniki, natomiast przetwarzanie informacji w wiedzę jest tym, co interesuje dydaktykę. Dlatego też najbardziej obiecującą teorią psychologii uczenia się, na której opiera się wiele zastosowań TI w nauczaniu, jest konstruktywizm. W podejściu tym zakładamy, że przyswajanie wiedzy i umiejętności wymaga aktywności podmiotu. Nabytki językowe są konstruowane przez świadome procesy myślowe na podstawie posiadanej już wiedzy i nowych elementów postrzeganych przez zmysły.

Zadaniem organizatorów procesu dydaktycznego jest dostarczanie zadań uczenia się, które angażują studentów do ciągłego, opartego na współpracy, procesu budowania i prze-

kształcenia znaczenia jako naturalnej konsekwencji ich doświadczeń i interakcji w środowisku uczenia się, które w sposób autentyczny odzwierciedla świat wokół nich (Kitts, 1999).

Środowisko tworzone z pomocą TI jest kontekstowo bogate, otwarte, interaktywne i multi-modalne. Pozwala ono na pracę z wykorzystaniem autentycznych treści, autentycznych zadań i autentycznych interakcji. Nie należy zapominać, że uczenie się języka to głównie używanie języka, a tworzenie autentycznych sytuacji komunikacyjnych na lekcji języka obcego należy do odwiecznych trudności dydaktycznych.

TI dostarcza wielu interesujących narzędzi i środków pozwalających na tworzenie sytuacji, w których wykorzystuje się różne techniki aktywizujące proces uczenia się. Dzięki nim możemy skłaniać uczniów do szukania informacji, odkrywania faktów, rozwiązywania problemów, używania różnorodnych strategii, czy też w końcu konstruowania wiedzy. Pośród narzędzi pozwalających na realizację aktywizujących zadań pedagogicznych możemy wyróżnić:

- narzędzia do szukania informacji,
- narzędzia do przetwarzania informacji,
- narzędzia do organizowania wiedzy,
- narzędzia do prezentowania wiedzy.

Poza tym sama struktura multimediów wymaga od uczącego się aktywności. Stawia go przed koniecznością podejmowania decyzji. Aby znaleźć dane treści, musi on zdecydować się na określone działania. Nie ma do czynienia z zamkniętym tekstem linearnym. Hipertekstowa struktura multimediów oferuje wiele różnych ścieżek. To uczący się musi zdecydować (w sposób mniej lub bardziej świadomy), jak będzie przebiegała jego sesja pracy.

Samokształcenie oznacza niezależność od nauczyciela. TI umożliwia pracę nad materiałem językowym poza bezpośrednią kontrolą nauczyciela. Osoba ucząca się może decydować o czasie, tempie i w dużej mierze o sposobie wykonywania swojej pracy. Obejmuje to możliwość podejmowania decyzji dotyczących między innymi doboru treści, zadań i metod. Wielość rozmaitych rozwiązań, jakie proponuje TI, umożliwia uczącemu się dobór środków „na swoją miarę”, dopasowanych do jego potrzeb, motywacji i możliwości (oczywiście w pewnych określonych granicach).

Badania wykazują, że technologia istotnie ma wpływ na sposób, w jaki uczący się wykonują swoje zadania (Atlan, 2000). Okazuje się, że niektórzy uczniowie dobrze uczą się w tradycyjnym środowisku klasowym słabiej sobie radzą w środowisku informatycznym. A także na odwrót, niektórzy słabsi na ogół uczący się osiągają lepsze rezultaty, korzystając z technologii. Nowe środowiska edukacyjne wymagają używania nowych strategii, uczenia się. Osoby o wyższym poziomie autonomii, dysponujące szerszym wachlarzem strategii są zdolne do bardziej twórczego wykorzystania nowych technologii. Nie jest to jednakże jedyny decydujący czynnik. Oprócz kultury uczenia się, trzeba też wziąć pod uwagę kulturę technologiczną, posiadaną przez daną osobę. Poza tym rozmaite czynniki psychologiczne, socjologiczne lub kulturowe mogą tłumaczyć czyjeś zamiłowanie czy też niechęć w stosunku do technologii. Środowisko informatyczne po prostu nie wszystkim odpowiada. Niemniej jednak trzeba być świadomym faktu, że używanie języka obcego w coraz większym stopniu będzie wymagało umiejętności posługiwania się nim z wykorzystaniem TI.

W świetle dotychczasowych doświadczeń stosowanie narzędzi informatycznych sprzyja rozwijaniu autonomii uczących się, pozwalając im na większą niezależność w do-

borze materiałów pedagogicznych, w używaniu strategii uczenia się i w samej organizacji procesu uczenia się. Jednakże określone rezultaty otrzymuje się dopiero po wprowadzeniu w życie pewnych koncepcji dydaktycznych, tworząc odpowiedni kontekst edukacyjny (Blin, 1998).

Technologia informacyjna nie jest żadną metodą uczenia się. Oferuje tylko narzędzia pozwalające utworzyć środowisko uczenia się, które możemy scharakteryzować jako bogate, o wysokim stopniu autentyczności, multimedialne, interaktywne lub w jeszcze jakiś inny sposób. W każdym bądź razie stanowi ona tylko pewną składową środowiska edukacyjnego. Nie możemy wypowiadać się w sposób jednoznaczny o efektywności TI bez brania pod uwagę kontekstu pedagogicznego. W sytuacji samokształcenia wszystkie osoby uczące się działają w swoich specyficznych indywidualnych kontekstach pedagogicznych. Wiele rozmaitych czynników wpływa na to, iż w różny sposób wykorzystują one TI. Możemy jednakże zakładać, że im bardziej rozwinięta autonomia uczących się, tym większą mają oni szansę na twórcze i znaczące wykorzystanie TI w swoim procesie uczenia się.

Bibliografia

- Achard-Bayle, G. & Redon-Dilax M. 2000. „Français, autoformation et ELAO à l'université: didactique du texte et pratique de l'hypertexte”. w: *Alsic* vol. 3 n. 1, www.alsic.org.
- Atlan J. 2000. „L'utilisation des stratégies d'apprentissage d'une langue dans un environnement des TICE”. w: *Alsic* vol. 3 n. 1, www.alsic.org.
- Blin F. 1998. „Les enjeux d'une formation autonomisante de l'apprenant en environnement multimédia”, w: *Etudes de Linguistique Appliquée* nr 110, s. 215-226.
- Holec H. 1979. *Autonomie et apprentissage des langues étrangères*, Conseil de l'Europe, Strasbourg.
- Kaczmarek A. 1998. „Nauczanie wspomagane komputerem: krok w przód czy krok wstecz?”, w: *Neofilolog* nr 17, Poznań, s.51-53.
- Kitts Sally-A. 1999. „Placing ICT at the Heart of Learning”. wystąpienie na konferencji Eurocall'99: *Apprentissage des langues et systèmes d'information*, Université de Franche-Comté, Besançon.
- Rüschhoff B. 1999. „Knowledge Construction, New Technologies and Language Learning: theoretical considerations and practical solutions”. wystąpienie na konferencji Eurocall'99: *Apprentissage des langues et systèmes d'information*, Université de Franche-Comté, Besançon.
- Trim J. 1990. *Report on Workshop 2A Language learning for european citizenship — Learning to learn: investigating learning strategies and learner autonomy*, Council of Europe, Strasbourg.

ANEKS

Ankieta

Ankieta niniejsza ma na celu zbadanie, w jaki sposób studenci kolegów językowych korzystają w nauce z nowoczesnych technologii i w jaki sposób uczą się samodzielnie. Jest ona całkowicie anonimowa, z tego względu zachęcamy do udzielania szczerych odpowiedzi. Należy zakreślić odpowiedź w zakresie 0 – 4, skala odpowiedzi jest podana na końcu arkusza. Dziękujemy.

I. Umiejętności techniczne

1. Przeglądam internetowe strony www	0 1 2 3 4
2. Umiem znaleźć stronę www na dany temat	0 1 2 3 4
3. Stosuję zaawansowane techniki wyszukiwania (operatory logiczne, znaki specjalne, mega-wyszukiwarki ...)	0 1 2 3 4
4. Umiem kopiować informacje z Internetu	0 1 2 3 4
5. Wysyłam wiadomości SMS	0 1 2 3 4
6. Korzystam z poczty elektronicznej (e-mail)	0 1 2 3 4
7. Włączam się do grup dyskusyjnych/kanałów IRC	0 1 2 3 4
8. Umiem redagować dokumenty w edytorze tekstu	0 1 2 3 4
9. Umiem utworzyć hipertekst	0 1 2 3 4
10. Umiem organizować dokumenty w komputerze (osobiste foldery, dyskietki, ustawienia systemowe ...)	0 1 2 3 4
11. Korzystam z CD-ROM-ów	0 1 2 3 4
12. Uczę się posługiwać technikami komputerowymi z następujących źródeł:	
— nauczyciel w ramach zajęć	0 1 2 3 4
— nauczyciel poza zajęciami	0 1 2 3 4
— koleżanki, koledzy	0 1 2 3 4
— książki, czasopisma	0 1 2 3 4
— Internet	0 1 2 3 4
— samodzielnie (przez odkrywanie)	0 1 2 3 4
13. Korzystam z komputera poza zajęciami	
— na uczelni	0 1 2 3 4
— w domu	0 1 2 3 4
— w innym miejscu	0 1 2 3 4
14. Lubię uczyć się z pomocą technik komputerowych	0 1 2 3 4

W języku francuskim (pytania 15 – 25):

15. Przeglądam strony www z następujących dziedzin:	
— media/informacje	0 1 2 3 4
— cywilizacja/kultura/turystyka	0 1 2 3 4
— rozrywka	0 1 2 3 4
— edukacja	0 1 2 3 4
— nauka języka (np. ćwiczenia językowe)	0 1 2 3 4

16. Korzystam z francuskojęzycznej wyszukiwarki	0 1 2 3 4
17. Kopiuję dokumenty z sieci	0 1 2 3 4
18. Wysyłam/otrzymuję wiadomości przez Internet	0 1 2 3 4
19. Uczestniczę w grupach/kanalach dyskusyjnych	0 1 2 3 4
20. Redaguję dokumenty w edytorze tekstu	0 1 2 3 4
21. Tworzę hiperteksty	0 1 2 3 4
22. Korzystam z CD-ROM-ów typu:	
— słowniki/encyklopedie	0 1 2 3 4
— metody nauki języka	0 1 2 3 4
— inne	0 1 2 3 4
23. Korzystanie z komputera pomaga mi w nauce języka	0 1 2 3 4
24. Stosowanie komputerów rozwija umiejętność samodzielnego uczenia się	0 1 2 3 4
25. Za najbardziej przydatne do nauki języka uważam (od 0 do 7 propozycji):
(wymień rodzaje technologii, rodzaje witryn, adresy internetowe, tytuły CD-ROM):	

Do redagowania pracy dyplomowej lub przygotowywania innych prac:

26. Szukam materiałów w Internecie	0 1 2 3 4
27. Znajduję odpowiadające mi materiały w Internecie	0 1 2 3 4
28. Opanowałam(em) umiejętność selekcjonowania materiałów w Internecie	0 1 2 3 4
29. W posługiwaniu się Internetem przeszkadzają mi przede wszystkim:	
a) utrudniony dostęp do pracowni komputerowej	0 1 2 3 4
b) osobiste ograniczenia czasowe	0 1 2 3 4
c) trudności w posługiwaniu się Internetem	0 1 2 3 4
d) przekonanie o małej użyteczności Internetu	0 1 2 3 4
e) inne ... (proszę wymienić)	0 1 2 3 4
30. Samodzielnie piszę tekst pracy na komputerze	0 1 2 3 4
31. Pisanie pracy na komputerze pomaga mi w jej organizowaniu	0 1 2 3 4
32. Używanie komputera zmienia moje techniki pisania	0 1 2 3 4

II. Umiejętności uczenia się

33. Lubię samodzielnie „pracować” nad rozumieniem tekstu (np. ze słownikiem)	0 1 2 3 4
34. Mam swoje opracowane sposoby, techniki pisania tekstów	0 1 2 3 4
35. Umiem dobrać sobie materiały, gdy chcę się czegoś nauczyć	0 1 2 3 4
36. Potrafię obiektywnie ocenić tekst przez siebie napisany i wyciągnąć z tego wnioski	0 1 2 3 4
37. Potrafię wykorzystać własne błędy do robienia postępów	0 1 2 3 4
38. Mogę robić postępy, nie będąc kontrolowanym przez nauczyciela	0 1 2 3 4
39. Umiem sam(a) siebie oceniać	0 1 2 3 4
40. Pytam nauczycieli o różne kwestie dotyczące nauki i języka	0 1 2 3 4
41. Umiał(a)bym ułożyć sobie program nauki własnej	0 1 2 3 4
42. Umiem dyskutować o swoich postępach z innymi	0 1 2 3 4
43. Lubię i umiem współpracować z innymi	0 1 2 3 4

44. Umiał(a)bym dyskutować z nauczycielem, gdyby jego metody pracy nie odpowiadały mi	0 1 2 3 4
45. Dużo uczę się samodzielnie (pozaprogramowo)	0 1 2 3 4
46. Szukam okazji do czytania i pisania w języku obcym	0 1 2 3 4
47. Umieję planować naukę własną	0 1 2 3 4
48. Udaje mi się realizować własne plany dotyczące nauki	0 1 2 3 4
49. Umieję określić swoje braki językowe	0 1 2 3 4
50. Umieję jasno określić, w jaki sposób lubię, a w jaki nie lubię uczyć się	0 1 2 3 4
51. Prowadzę zapiski dotyczące własnej nauki (w formie dziennika, notesu, kalendarza itp.)	0 1 2 3 4
52. Sądzę, że można nauczyć się j. obcego bez nauczyciela, nie będąc nauczonym	0 1 2 3 4
53. Czuję się przygotowana(y) do samodzielnej nauki, niekontrolowanej przez nauczyciela	0 1 2 3 4
54. Moja średnia ocen z praktycznej nauki języka francuskiego wynosi:	5,0 4,5 4,0 3,5 3,0

Skala odpowiedzi:

- 0 — nie, bardzo słabo, wcale, nigdy, nie wiem
- 1 — raczej nie, słabo, rzadko
- 2 — raczej tak, dosyć dobrze, czasami
- 3 — tak, dobrze, często
- 4 — zdecydowanie tak, bardzo dobrze, bardzo często

Andrzej KACZMAREK

Technologia informacyjna w samokształceniu językowym

Streszczenie

Pośród wielu kierunków rozwoju w nauczaniu języków obcych dwie tendencje zasługują na szczególną uwagę.

Pierwsza z nich to coraz powszechniejsze używanie technologii informacji i komunikacji. Możliwość kontaktu z językiem obcym nie jest już ograniczona do nauczyciela i podręcznika. Język obcy staje się powszechnie dostępny przez książki i prasę, radio, telewizję (głównie satelitarną), nagrania audio i wideo, programy komputerowe, oraz dynamicznie rozwijający się Internet.

Druga tendencja wiąże się z przejściem od filozofii nauczania do filozofii uczenia się. Wraz z podejściem komunikacyjnym spojrzano na ucznia w sposób bardziej humanistyczny, znalazł się on w centrum procesu kształcenia. W procesie tym dostrzeżono fundamentalną rolę czynników określających zdolność ucznia do uczenia się takich jak: motywacja, przekonania, czynniki afektywne, czynniki kulturowe, procesy poznawcze, czy też strategie uczenia się. Dużą wagę zyskała autonomia uczącego się, dająca mu możliwość samokształcenia, tak dzisiaj cenionego.

Te dwie tendencje w ostatnich latach wyraźnie zmieniają charakter procesów dydaktycznych. Interesuje nas wzajemny związek tych dynamicznych przemian. Czy i w jaki sposób technologia informacyjna wspomaga samokształcenie językowe?

Zagadnienie to stało się celem obserwacji i badań ankietowych przeprowadzonych w dwóch Nauczycielskich Kolegiach Języka Francuskiego. Pozwoliły one zbadać, jak studenci NKJF, a więc także przyszli nauczyciele, posługują się nowymi technologiami. Zbadano także techniki uczenia się, jakimi się posługiwali, oraz poziom autonomii, jaki udało im się osiągnąć. Pozwala to przewidywać, w jaki sposób będzie się rozwijało nauczanie i uczenie się języków obcych w najbliższych latach.